

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MICHAŁ JĘDRZEJCZYK

KNO.410.1.3.2024

Pan
Dariusz Wieczorek
Minister Nauki
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/001 Wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ¹ , ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Dariusz Wieczorek, Minister Nauki od 13 grudnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Pan Przemysław Czarnek, Minister Edukacji i Nauki, od 19 października 2020 r. do 27 listopada 2023 r. Pan Krzysztof Szczucki, Minister Edukacji i Nauki, od 27 listopada 2023 r. do 13 grudnia 2023 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	1. Joanna Hołowacz, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21520. 2. Łukasz Salamon, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/15/2024 z dnia 9 stycznia 2024 r. 3. Mateusz Seroka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/16/2024 z dnia 9 stycznia 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2)

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2023 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka. Ocenie podlegały w szczególności: – realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,– sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2023 r. w zakresie operacji finansowych,– prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,– system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych,– nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych³, w tym:

¹ Z dniem 1 stycznia 2024 r. utworzono Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w skład którego weszły komórki organizacyjne dotychczasowego Ministerstwa Edukacji i Nauki obsługujące sprawy działu administracji rządowej szkolnictwo wyższe i nauka oraz pracownicy obsługujący sprawy tego działu (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2023 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Dz. U. poz. 2695).

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm., dalej: ufp.

- a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
- b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Celem kontroli było również określenie stanu przygotowania do absorpcji środków w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności⁴.

Zakres kontroli	Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych: – analiza realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,– kontrola prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka w trakcie roku budżetowego,– kontrola prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych,– kontrola prawidłowości dokonanych blokad,– kontrola przestrzegania ustalonych dla części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia,– kontrola wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych,– szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia,– kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych,– analiza przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,– analiza stanu zobowiązań,– dokonanie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych prowadzonych dla części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,– szczegółowa kontrola wybranych zapisów i dokumentów księgowych,– analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,– analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,– analiza stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki finansowane w ramach części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.*

⁴ Dalej: KPO.

III. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2023 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Zaplanowane w 2023 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka (po zmianach) wydatki budżetu państwa w kwocie 25 753 310,7 tys. zł i budżetu środków europejskich w kwocie 79 349,3 tys. zł zrealizowano odpowiednio w kwotach: 25 564 258,8 tys. zł (99,3%) i 67 182,5 tys. zł (84,7%). W wyniku kontroli 15,9% wydatków (4 064 483,9 tys. zł) z budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w części 28 stwierdzono, że zostały one poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- niedokonaniu weryfikacji wykonawcy pod kątem podstaw wykluczenia, co było niezgodne z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wsparciu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego⁶;
- przyznaniu dotacji celowych 20 podmiotom w łącznej wysokości 1 781,4 tys. zł w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego pn. „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”, pomimo że złożone przez nie oferty nie spełniały kryterium określonego przez Ministra w części VI pkt 3 ogłoszenia z dnia 17 lutego 2023 r. w zakresie spełnienia wymogów formalnych;
- nieprowadzeniu ksiąg rejestrowych dla nadzorowanych instytucji kultury, co było niezgodne z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie sposobu prowadzenia i udostępniania rejestru instytucji kultury z dnia 26 stycznia 2012 r.⁷;
- nienaliczeniu należnych odsetek bankowych, co było niezgodne z § 3 ust. 9 zawartej umowy nr 1/WBN/2023 z dnia 15 lutego 2023 r.;
- posługiwaniu się w 2023 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r., co było niezgodne;
- niepodjęciu w 2023 r. działań na rzecz umorzenia nieściągalnej należności w wysokości 1 389,5 tys. zł, w przypadku której od czerwca 2021 r. istniały podstawy do umorzenia;
- niepodjęciu działań w odniesieniu do należności nieściągalnych w łącznej wysokości 1 606,1 tys. zł, w przypadku której od 21 grudnia 2022 r. istniały podstawy do umorzenia;
- przekazaniu sprawozdań łącznych Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy i Rb-28UE za grudzień 2023 r. dzień po terminie przewidzianym w załączniku nr 39 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁸.

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 1497, ze zm. dalej: ustawa w zakresie przeciwdziałania wsparciu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego.

⁷ Dz.U. poz. 189, dalej: rozporządzenie w sprawie rejestru instytucji kultury.

⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 454.

Sprawozdania łączne roczne zostały sporządzone przez dysponenta części 28 na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponent III stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Księgi rachunkowe dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzono prawidłowo, z zachowaniem ciągłości i kompletności ewidencji operacji gospodarczych.

Działania ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w zakresie przygotowania do absorpcji środków z KPO oraz realizacji inwestycji i reform finansowanych z tego instrumentu nie wpływają na ocenę wykonania budżetu państwa w 2023 r. w cz. 28.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2023 r., kontrola dochodów budżetowych w części 28 została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r.¹⁰ dochody budżetowe w części 28 zaplanowano w kwocie 64 353 tys. zł, z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka w wysokości 63 300 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa – 1 000 tys. zł, a w dziale 750 – Administracja publiczna (urząd obsługujący Ministra) – 53 tys. zł.

Zrealizowane dochody wyniosły 228 833,7 tys. zł i były wyższe o 38 307,4 tys. zł od dochodów wykonanych w 2022 r.¹¹.

Zrealizowane w dziale 730 dochody wyniosły 212 791,8 tys. zł. Największe dochody zrealizowano w rozdziale 73009 – Działalność Narodowego Centrum Nauki (79 857,2 tys. zł) oraz w rozdziale 73008 – Działalność Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (51 108 tys. zł). Wynikało to głównie ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności oraz wpływów z pozostałych odsetek.

Zrealizowane w dziale 752 dochody wyniosły 15 503,3 tys. zł, tj. o 14 503,3 tys. zł więcej niż planowano i o 4 812,3 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2022 r. w tym dziale. Dochody w tym dziale stanowiły głównie wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności (6,8% dochodów ogółem).

Zrealizowane w dziale 750 dochody wyniosły 87,2 tys. zł, tj. o 34,2 tys. zł (o 34,2%) więcej niż planowano i o 58 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2022 r. w tym dziale. Największy udział w dochodach stanowiły wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (44,4% dochodów tego działu) oraz wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych (35,5% dochodów tego działu).

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 256, ze zm.

¹¹ Dochody wykonane w 2022 r. – 190 526,3 tys. zł.

Zrealizowane w dziale 851 dochody wyniosły 422,1 tys. zł. Dochody w tym dziale stanowiły wpływy z rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych.

Zrealizowane w dziale 921 dochody wyniosły 29,3 tys. zł, tj. o 58,8 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2022 r. Dochody w tym dziale stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności, dotyczące dochodów majątkowych.

Stan należności pozostałych do zapłaty w części 28 na koniec 2023 r. wynosił łącznie 10 999,6 tys. zł, w tym 8 641,5 tys. zł zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. Należności wynikały głównie z decyzji określającej zwrot dotacji (wyłącznie w dziale 730). Zmniejszeniu uległy zaległości netto o 11,9% w stosunku do 2022 r.

(akta kontroli str. 73-83)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2023 r. zaplanowano w części 28 wydatki w wysokości 25 533 560 tys. zł, w tym w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka – 25 050 925 tys. zł, w dziale 750 – Administracja publiczna – 90 511 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa – 300 031 tys. zł, w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 19 000 tys. zł oraz w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 73 093 tys. zł.

Po nowelizacji¹² w ustawie budżetowej na 2023 r. zaplanowano w części 28 wydatki w wysokości 25 720 099 tys. zł, w tym w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka – 25 236 777 tys. zł, w dziale 750 – Administracja publiczna – 91 198 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa – 300 031 tys. zł, w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 19 000 tys. zł oraz w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 73 093 tys. zł.

Plan wydatków w tej części budżetowej został zwiększony środkami z: części budżetowej 34 – Rozwój regionalny – (73 tys. zł), z części 81 budżetu państwa – Rezerwa ogólna (7 000 tys. zł) oraz z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe (27 778,7 tys. zł) oraz zmniejszony (wskutek przeniesień pomiędzy częściami budżetowymi o 1 640,1 tys. zł). W wyniku powyższych zmian wydatki zaplanowano w wysokości 25 753 310,7 tys. zł.

Zrealizowane w 2023 r. wydatki wyniosły 25 564 258,8 tys. zł (99,3% planu po zmianach) i były wyższe o 1 915 774,1 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2022 r.¹³

Środki pochodzące z części 81 budżetu państwa – Rezerwa ogólna, w wysokości 7 000 tys. zł, przeznaczono na zwiększenie subwencji, w trybie określonym w art. 368 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹⁴ dla Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie na utworzenie i realizację działań Centrum Historii i Rozwoju Polska – Ukraina.

Środki pochodzące z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe w wysokości 27 778,7 tys. zł przeznaczono na:

¹² Ustawa o zmianie ustawy budżetowej na rok 2023 z dnia 7 lipca 2023 r. (Dz. U. poz. 1574).

¹³ 23 648 484,7 tys. zł.

¹⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.; dalej: ustawa Pswn.

- dwa programy stypendialne (poz. 31 – 20 466,5 tys. zł),
- zwiększenie subwencji dla Narodowego Instytutu Leków (poz. 68 – 3 000 tys. zł),
- zlecenie przez Ministra Edukacji i Nauki¹⁵ podmiotom tworzącym system szkolnictwa wyższego i nauki realizacji zadania mającego na celu wypracowanie metody budowania nowoczesnych kadr dla rozwoju polskiej gospodarki, w tym sektora B+R w oparciu o kompetencje przyszłości (poz. 64 – 2 000 tys. zł),
- dodatki zadaniowe dla członków korpusu służby cywilnej (poz. 44 – 2 248,8 tys. zł),
- sfinansowanie dodatków służby cywilnej oraz dodatkowego wynagrodzenia wraz z pochodnymi dla czterech urzędników służby cywilnej mianowanych z dniem 1 grudnia 2022 r. (poz. 20 – 59,5 tys. zł),
- sfinansowanie specjalnego dodatku motywacyjnego dla pracowników zaangażowanych w realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego „Polska Cyfrowa na lata 2014-2020” oraz Programu Operacyjnego „Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020” (poz. 8 – 3,9 tys. zł).

Ww. środki wykorzystano w wysokości 25 416,9 tys. zł¹⁶ (w 91,5%).

Szczegółowemu badaniu poddano środki przekazane z rezerw celowych w łącznej kwocie 17 054,2 tys. zł, tj. 61,4% kwot zwiększających plan finansowy.

Na realizację Programu Stypendialnego Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego – „Solidarni z Białorusią” z poz. 31 przekazane zostały Uniwersytetowi Warszawskiemu środki w wysokości 9 742 tys. zł. Całkowity koszt realizacji działań w ramach zadania przewidzianych na 2023 r. wyniósł 9 699,1 tys. zł. Środki wydatkowane na zadania określone umową. Niewykorzystane środki w wysokości 42,8 tys. zł zostały zwrócone.

Środki w łącznej kwocie 2 000 tys. zł przekazane zostały z poz. 64 rezerw celowych na zlecenie przez Ministra Edukacji i Nauki podmiotom tworzącym system szkolnictwa wyższego i nauki realizacji zadania mającego na celu wypracowanie metody budowania nowoczesnych kadr dla rozwoju polskiej gospodarki, w tym sektora B+R w oparciu o kompetencje przyszłości. Umowy zawarte zostały z pięcioma podmiotami¹⁷ na podstawie art. 404 ust. 1 ustawy Pwsn. Środki zostały wykorzystane w całości na realizację zadań określonych w umowach.

Minister EiN przekazał środki w wysokości 3 000 tys. zł Narodowemu Instytutowi Leków w drodze decyzji administracyjnej zwiększając jednorazowo wysokość subwencji w 2023 r. dla Instytutu z przeznaczeniem na realizację zadań szczególnie istotnych dla polityki naukowej państwa m.in. prowadzenie badań nad mechanizmami oporności drobnoustrojów¹⁸, monitoring nowych substancji psychotropowych oraz zanieczyszczeń wysokotoksycznych N-nitrozowych w substancjach czynnych i produktach leczniczych, opracowanie nowej strategii profilaktyki zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2. Środki wykorzystano w całości.

Z otrzymanych w ramach poz. 8, 20 i 44 rezerw celowych środków w łącznej wysokości 2 312,2 tys. zł na dodatki motywacyjne dla pracowników MEiN

¹⁵ Dalej: Minister EiN.

¹⁶ Po uwzględnieniu blokady środków.

¹⁷ Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu (50 tys. zł); Sieć Badawcza Łukasiewicz – Krakowski Instytut Technologiczny (400 tys. zł); Sieć Badawcza Łukasiewicz – Łódzki Instytut Technologiczny (50 tys. zł); Sieć Badawcza Łukasiewicz – Poznański Instytut Technologiczny (400 tys. zł); Sieć Badawcza Łukasiewicz – PORT Polski Ośrodek Rozwoju Technologii we Wrocławiu (1 100 tys. zł).

¹⁸ W związku z ryzykiem jakim stała się migracja mieszkańców Ukrainy na skutek wojny.

wykorzystano kwotę 2 311,8 tys. zł. Środki wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem, a kwota 0,4 tys. zł została zwrócona do Ministerstwa Finansów.

(akta kontroli str. 56-59, 363, 373-382, płyta DVD nr 1, 1493-1554, płyta DVD nr 3, 1608-1639)

W 2023 r. w części 28 dokonano, na podstawie dwóch decyzji Ministra, blokad w łącznej wysokości 47 745,1 tys. zł, w tym w ramach działów: 730 Szkolnictwo wyższe i nauka – 2 924,7 tys. zł, 851 Ochrona zdrowia – 17 500 tys. zł, 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 25 333,8 tys. zł oraz działu 750 (urząd obsługujący Ministra) – 1 986,6 tys. zł. Decyzje o dokonaniu blokad podjęto na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ufp z tytułu nadmiaru posiadanych środków.

W dziale 730 niewykorzystanie pełnej kwoty planowanych wydatków wynikało z niższej niż zakładano liczby beneficjentów Programu Stypendialnego im. Stefana Banacha oraz przeznaczenia niższych środków na realizację zadań inwestycyjnych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej¹⁹ (nierozstrzygnięte postępowanie przetargowe na zakup specjalistycznych serwerów i macierzy dyskowej oraz rezygnacja z planowanego zakupu sprzętu skanującego wraz z oprogramowaniem w związku z brakiem nowelizacji ustawy o języku polskim, w której planowane było wprowadzenie przepisu dotyczącego centralnego sprawdzania egzaminów).

Blokada w dziale 851 była wynikiem wyłączenia w 2023 r. obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne ze środków budżetu państwa za studentów i doktorantów.

Blokada środków w dziale 921 wynikała z decyzji o braku realizacji Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Budowy Małych Centrów Nauki – Stref Odkrywania Wyobraźni i Aktywności, ustanowionego uchwałą nr 169/2022 Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2022 r.

Środki zablokowane w dziale 750 dotyczyły zaplanowanych wydatków m.in. na wynagrodzenia bezosobowe, wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń, na usługi remontowe, opłaty i składki, wyjazdy służbowe krajowe, na zakupy inwestycyjne oraz wpłaty na PPK finansowane przez podmiot zatrudniający.

W 2023 r. Minister w ramach części 28 nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów polecenia wpłat środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 i Fundusz Pomocowy. Dysponent nie otwierał rachunków bankowych dla tych funduszy w ramach cz. 28.

(akta kontroli str. 16-17, 57-59, 87-106, 154, 158, 364, 383-384, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

Na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano łącznie 58 436,7 tys. zł. W dziale 730 wydatkowano 58 176,7 tys. zł, a największe wydatki (51 000,9 tys. zł) poniesiono na stypendia różne (§ 325 w rozdziale 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów) oraz w kwocie 6 884,5 tys. zł na nagrody Ministra dla nauczycieli akademickich za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne lub organizacyjne albo za całokształt dorobku (§ 304 w rozdziale 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza). W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 260 tys. zł²⁰.

Na wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 28 budżetu państwa wydatkowano 1 114 887,1 tys. zł²¹ (95,8% planu po zmianach), w tym w dziale 730 – 1 034 257,3 tys. zł²², w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) – 79 495,2 tys. zł²³,

¹⁹ Dalej: NAWA.

²⁰ W tym 0,5 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²¹ W tym 48 432,8 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²² W tym 51 811,1 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

²³ W tym 355,8 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

w dziale 851 – 1 107,6 tys. zł oraz w dziale 752 – 27 tys. zł, tj. odpowiednio 97,6%, 93,3%, 5,8% i 87% planu po zmianach. Niższe wykonanie w dziale 851 wynikało z wyłączenia w 2023 r. obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne ze środków budżetu państwa za studentów i doktorantów.

Zgodnie ze sprawozdaniem łącznym Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa oraz Rb-Z o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji za IV kwartał 2023 r. w części 28 nie odnotowano zobowiązań wymagalnych zarówno na koniec, jak i w ciągu roku 2023. W łącznym rocznym sprawozdaniu Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa wykazano zobowiązania w kwocie 5 205,1 tys. zł głównie z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego i związane z tym składek na ubezpieczenia społeczne (94,2% kwoty przypadało na dysponenta III stopnia). Zobowiązania wykazane przez dysponenta III stopnia były zgodne z ewidencją księgową. U dysponenta głównego i dysponenta III stopnia nie wystąpiły przypadki naliczenia i wypłacenia odsetek od nieterminowych płatności.

Na podstawie wylosowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 – Rachunek bieżący jednostki działu 750 (urząd obsługujący Ministra), z zastosowaniem metody MUS²⁴ oraz doboru celowego, zbadano 43 wydatki bieżące pozapłacowe i majątkowe z budżetu państwa na kwotę 12 424,5 tys. zł, w tym na wydatki majątkowe kwotę 6 369,9 tys. zł i 6 054,6 tys. zł na wydatki bieżące (w tym 29,3 tys. zł na wydatki ze środków europejskich). Łączna próba badawcza stanowiła 16,6% wydatków zrealizowanych przez urząd obsługujący Ministra. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych. Wydatki dokonywane były zgodnie z planem finansowym, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

(akta kontroli str. 224-314, płyta DVD nr 2, 1555-1607)

Wydatki na subwencje i dotacje w łącznej wysokości 23 584 978,8 tys. zł stanowiły największą grupę zrealizowanych wydatków w części 28, z czego w formie:

- dotacji podmiotowej – 2 003 391 tys. zł, z czego dla jednostek systemu szkolnictwa wyższego i nauki niezaliczanych do sektora finansów publicznych 509 328,3 tys. zł, dla jednostek systemu szkolnictwa wyższego i nauki zaliczanych do sektora finansów publicznych 1 414 626,9 tys. zł, dla samorządowej instytucji kultury 11 399 tys. zł, dla państwowej instytucji kultury 9 271,8 tys. zł, dla pozostałych jednostek sektora finansów publicznych 56 915 tys. zł i dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych 1 850 tys. zł;
- subwencji dla podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki – 18 411 544 tys. zł; w tym dla niezaliczanych do sektora finansów publicznych 1 161 325,6 tys. zł i podmiotów zaliczanych do sektora finansów publicznych 17 250 218,4 tys. zł;
- dotacji celowej – 3 170 043,7 tys. zł, z czego Fundusz Kredytów Studenckich 32 495,8 tys. zł, na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych 14 804 tys. zł, na finansowanie lub dofinansowanie ustawowo określonych zadań bieżących realizowanych przez pozostałe jednostki sektora finansów publicznych 8 654,2 tys. zł, dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych 2 977 144,4 tys. zł, na

²⁴ Z ang. *Monetary Unit Sampling* – metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji.

finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom 16 405,4 tys. zł, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom 774,5 tys. zł i na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych 119 518,9 tys. zł, na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych, przekazane jednostkom zaliczanym do sektora finansów publicznych 246,5 tys. zł.

W ramach umów koordynowanych przez Departament Nauki MEiN badaniem objęto dwie dotacje celowe, na które przeznaczono łącznie kwotę 236 462,9 tys. zł²⁵, z czego w 2023 r. wydatkowano łącznie 212 443,3 tys. zł, co stanowiło 89,8 % przekazanych środków finansowych. W ramach zawartej umowy nr 1/WBN/2023 z 15 lutego 2023 r., w ramach której wydatkowano kwotę 209 565,1 tys. zł stwierdzono, że Departament nie dokonał weryfikacji zwrotu należnych odsetek z tytułu odsetek bankowych narosłych od otrzymanych środków finansowych gromadzonych przez Uczelnię na wyodrębnionym rachunku bankowym, o czym szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W ramach umów koordynowanych przez Departament Innowacji i Rozwoju MEiN badaniem objęto dwie dotacje celowe, na które przeznaczono łącznie kwotę 383 625 tys. zł²⁶, z czego w 2023 r. wydatkowano łącznie 338 625 tys. zł²⁷, co stanowiło 88,3% przekazanych środków finansowych.

W ramach umów koordynowanych przez Departament Programów Naukowych i Inwestycji (DPI) MEiN badaniem objęto trzynaście dotacji celowych, na które przeznaczono łącznie kwotę 104 782 tys. zł, z czego w 2023 r. wydatkowano łącznie 104 782 tys. zł, co stanowiło 100% przekazanych środków finansowych. W ramach ww. dotacji 10²⁸ z 67 umów zawartych w ramach realizacji zadania publicznego pn. „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego w 2023 r.” na łączną kwotę 963,8 tys. zł stanowiło 15% przekazanych środków w ramach ww. zadania. DPI w czterech²⁹ przypadkach pomimo stwierdzenia błędów rachunkowych w kalkulacji przewidzianych kosztów realizacji zadania przekazał oferty do dalszego procedowania co było niezgodne z przyjętym przez Ministra ogłoszeniem zadania publicznego – o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Największe środki spośród podmiotów objętych badaniem w DPI wykorzystał Uniwersytet Warszawski w ramach realizacji inwestycji pn. „Budowa budynku naukowo-dydaktycznego na Kampusie Ochota (psychologia, kognitywistyka, psychofizjologia)” w kwocie 49 227,8 tys. zł. Kolejnym największym beneficjentem środków była

²⁵ Umowa nr 1/WBN/2023 z dnia 15 lutego 2023 r. zawarta z Uniwersytetem Warszawskim na kwotę: 232 391,5 tys. zł oraz umowa nr 7459/IA/SN/2023 z dnia 29 listopada 2023 r. zawarta z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II na kwotę: 4 071,4 tys. zł, z czego na 2023 r. – 2 878,2 tys. zł; 2024 r. – 1 193,2 tys. zł.

²⁶ Umowa nr 1/OPI-PIB/DC/2023 z dnia 30 grudnia 2022 r. zawarta z OPI-PIB na kwotę 83 625 tys. zł oraz umowa nr 1/NCBR/DC/2023 z dnia 20 stycznia 2023 r. zawarta z NCBR na kwotę 1 235 222 tys. zł.

²⁷ Narodowe Centrum Badań i Rozwoju – 255 000 tys. zł; Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy – 83 625 tys. zł.

²⁸ Dotyczy umów nr: MEiN/2023/DPI/2229 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 100 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2531 z dnia 2 sierpnia 2023 r. na kwotę 100 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2470 z dnia 19 lipca 2023 r. na kwotę 100 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2305 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 99,9 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2306 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 99,9 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2230 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 99,7 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2223 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 98,1 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2224 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 91,8 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2263 z dnia 3 lipca 2023 r. na kwotę 90,1 tys. zł oraz MEiN/2023/DPI/2266 z dnia 3 lipca 2023 r. na kwotę 84,3 tys. zł.

²⁹ Dotyczy umów nr: MEiN/2023/DPI/2306 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 99,9 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2305 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 99,9 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2531 z dnia 2 sierpnia 2023 r. na kwotę 100 tys. zł; MEiN/2023/DPI/2224 z dnia 23 czerwca 2023 r. na kwotę 91,8 tys. zł.

Politechnika Łódzka, której Minister Edukacji i Nauki przekazał w 2023 r. środki finansowe w kwocie 28 100 tys. zł.

W ramach umów koordynowanych przez Departament Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki³⁰ badaniem objęto cztery³¹ dotacje celowe, na które przeznaczono łącznie kwotę 25 563,3 tys. zł, z czego w 2023 r. wydatkowano łącznie 23 622,8 tys. zł, co stanowiło 92,4 % przekazanych środków finansowych. Największe środki spośród podmiotów objętych badaniem w DAP wykorzystało Centrum Nauki Kopernik w ramach inicjatywy SOWA³² tj. – „Stref Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności – SOWA” w kwocie 13 318,9 tys. zł. Kolejnym największym beneficjentem środków była Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technik Innowacyjnych EMAG, której Minister Edukacji i Nauki przekazał środki na wsparcie technologiczne w celu ograniczenia wykluczenia edukacyjnego cudzoziemców (ze szczególnym uwzględnieniem) oraz instytucji systemu edukacji w kontekście możliwości realizacji szybszej adaptacji osób przyjezdnych – w kwocie: 8 812,7 tys. zł. Instytut wykorzystał w 2023 r. na realizację ww. zadania kwotę 7 187,7 tys. zł.

Badaniem objęto również umowę koordynowaną przez Departament Współpracy Międzynarodowej, która dotyczyła realizacji przez NAWA zadań wynikających z art. 2 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej³³ o wartości 160 000 tys. zł. W 2023 r. NAWA w ramach otrzymanej dotacji wykonała m.in. takie zadania jak: inicjowanie i realizowanie działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką; upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki; upowszechnianie języka polskiego poza granicami RP oraz zapewnienie obsługi administracyjnej i finansowej Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego. NAWA w 2023 r. wydatkowała w ramach otrzymanej dotacji kwotę 159 785,7 tys. zł, co stanowiło 99,9% przekazanych przez Ministra środków finansowych.

(akta kontroli str. 385-406, 1353-1410, 1444-1492, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

Minister w 2023 r. na podstawie art. 8 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej³⁴ utworzył dwie państwowe instytucje kultury pod nazwą: Centrum GovTech oraz Instytut Badań nad Renesansem i Barokiem im. Jana i Piotra Kochanowskich. Minister odpowiednio 13 czerwca 2023 r. i 7 listopada 2023 r. dokonał wpisu ww. instytucji do rejestru instytucji kultury. Minister przekazał łącznie 6 115 tys. zł, z czego 5 915 tys. zł³⁵ dla Centrum GovTech dotacji podmiotowej oraz 200 tys. zł dotacji podmiotowej dla ww. Instytutu. W 2023 r. ww. instytucje dokonały zwrotu środków finansowych o łącznej wartości: 175,8 tys. zł w ramach udzielonej dotacji celowej.

(akta kontroli str. 1030-1031)

Minister decyzją nr 2/CGT/2023 z dnia 23 listopada 2023 r. działając na podstawie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej udzielił Centrum dotacji celowej w łącznej wysokości 85 tys. zł z przeznaczeniem na pokrycie w roku 2023

³⁰ Ówczesny Departament Programów Naukowych i Inwestycji.

³¹ Dotyczy umowy nr MEiN/2022/DPI/3503 z dnia 29 grudnia 2022 r. na łączną kwotę 13 839,6 tys. zł, z czego w 2023 r. – 2 449,4 tys. zł; umowa nr MEiN/2023/DPI/1869 z dnia 18 kwietnia 2023 r. na łączną kwotę 15 000 tys., z czego na 2023 r. – 7 187,7 tys. zł; MEiN/2021/DPI/178 z dnia 29 września 2021 r. na łączną kwotę 5 000 tys. zł, z czego na 2023 r. – 969 212 tys. zł; umowa nr 1/CNK-SOWA/2021 z dnia 2 marca 2021 r. na łączną kwotę 147 755,9 tys. zł z czego 2023 r. – 13 332 tys. zł.

³² Aneks nr 5 z dnia 13 listopada 2023 r. Minister EiN zwiększył finansowanie SOWY do 147 755,9 tys. zł na lata 2021-2028.

³³ Dz. U. 2023 r. poz. 843.

³⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 87.

³⁵ Decyzja nr 1/CGT/2023 z dnia 8 sierpnia 2023 r. na kwotę: 3 000 tys. zł oraz decyzja nr 1/CGT/2023-1 z dnia 23 listopada 2023 r. na kwotę: 2 915 tys. zł.

wydatków inwestycyjnych związanych z obsługą realizacji zadań Centrum GovTech. Centrum w ramach otrzymanej dotacji celowej zakupiło m.in. sprzęt komputerowy do pracowni „Laboratoria Przyszłości” oraz dokonało zakupu kompleksowej realizacji strony internetowej Centrum. Centrum dokonało zwrotu niewykorzystanej dotacji celowej w kwocie 46 tys. zł, co stanowiło 54,2% udzielonej dotacji.

(akta kontroli str. 929-1051)

Na realizację zadań na podstawie art. 404 ust. 1-5 ustawy Pswn, który nie przewiduje trybu konkursowego, Minister wydatkował środki w łącznej wysokości 179 236 tys. zł, co stanowiło 0,7% wydatków poniesionych w cz. 28. Łącznie realizowano 234 umowy (z tego w 2023 r. AWF w Warszawie wydatkował środki w wysokości 34 214,7 tys. zł, tj. 19,1% poniesionych ogółem wydatków na zadania zlecone).

Wskutek zawartych od 2019 r. umów na zadania zlecone w okresie od 2024 r. do 2029 r. Minister powinien zagwarantować środki finansowe w łącznej wysokości 335 311,6 tys. zł, z tego:

- 320 643,2 tys. zł – w odniesieniu do umów koordynowanych przez ówczesny Departament Programów Naukowych i Inwestycji (m.in. 9-letnia umowa z Akademią Pomorską w Słupsku na kwotę 20 017,6 tys. zł; osiem umów z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim na łączną kwotę 47 375,5 tys. zł; sześć umów z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na łączną kwotę 37 417,8 tys. zł; cztery umowy z Akademią Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie na łączną kwotę 64 877,5 tys. zł; sześć umów z Politechniką Lubelską na łączną kwotę 28 532,7 tys. zł),
- 14 668,4 tys. zł – w odniesieniu do umów koordynowanych przez Departament Współpracy Międzynarodowej (siedem umów z Uniwersytetem Warszawskim na łączną kwotę 33 640,8 tys. zł; umowa z Politechniką Warszawską na kwotę 479,7 tys. zł; umowa ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego na kwotę 92 tys. zł; umowa z Uniwersytetem Jagiellońskim na kwotę 116,1 tys. zł; Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na kwotę 234 tys. zł).

(akta kontroli str. 31-37, 904-924)

Minister Edukacji i Nauki wydatkował w 2023 r. na Programy i przedsięwzięcia ustanawiane przez Ministra środki w łącznej wysokości 471 421,9 tys. zł. W ramach rozdziału 73018 § 4300 wydatkowano łącznie kwotę 449 640,4 tys. zł³⁶, a w ramach rozdziału 92114 §§ 2840 i 6220 wydatkowano łącznie kwotę 21 781,5 tys. zł³⁷. Spośród wszystkich programów największe wydatki zostały poniesione na „Doktorat Wdrożeniowy”. W 2023 r. wydatki na ten cel wyniosły ogółem 110 741,2 tys. zł (24,6% wydatków na programy w rozdziale 73018).

W ramach powyższego programu Minister Edukacji i Nauki w 2023 roku przekazał środki finansowe dla 72 podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki, w tym m.in. dla Politechniki Śląskiej³⁸, Politechniki Warszawskiej³⁹, Politechniki

³⁶ Programy Ministra: Diamentowy Grant (4 083 tys. zł); Doskonała Nauka (43 490,1 tys. zł); Doktorat Wdrożeniowy (110 741,2 tys. zł); Reaktor jądrowy chłodzony gazem (32 300 tys. zł); Nauka dla Społeczeństwa (89 434,8 tys. zł); Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (30 066,4 tys. zł); Polska Metrologia (10 726,2 tys. zł); Perły Nauki (4 646,5 tys. zł); Rozwój Czasopism Naukowych (13 847,8 tys. zł); Studenckie Koła Naukowe Tworzą Innowacje (8 898,5 tys. zł); Wsparcie prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych z wykorzystaniem infrastruktury badawczej NPCS SOLARIS (32 987,1 tys. zł); Społeczna Odpowiedzialność Nauki (68 287,3 tys. zł); Szlakami Polski Niepodległej (131,5 tys. zł).

³⁷ Małe Centra Nauki SOWA – Strefy Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności - 13 174,1 tys. zł (§ 6220 – 9 537,3 tys. zł i § 2840 – 3 636,8 tys. zł); Nauka dla Ciebie „Naukobus” – 8 607,4 tys. zł (§ 6220 – 3 589,9 tys. zł i § 2840 – 5 017,5 tys. zł).

³⁸ Dofinansowano 151 projektów o łącznej wartości 19 196,7 tys. zł.

³⁹ Dofinansowano 117 projektów o łącznej wartości 11 571,3 tys. zł.

Wrocławskiej⁴⁰ oraz Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie⁴¹.

Ogólna liczba doktorantów kształcących się w szkołach doktorskich na dzień 2 kwietnia 2024 r. wynosi 17 201 osób. Stopień naukowy uzyskało 535 osób, które ukończyły kształcenie w szkołach doktorskich.

(akta kontroli str. 29-37, 925-928)

Stosownie do art. 365 pkt 6 ustawy Pwsn Minister przekazuje środki z przeznaczeniem na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej. W 2023 r. na Fundusz wsparcia osób niepełnosprawnych przekazano łącznie 55 751,3 tys. zł, z czego:

- w ramach dotacji podmiotowej z budżetu dla jednostek systemu szkolnictwa wyższego i nauki zaliczanych do sektora finansów publicznych – 36 372,9 tys. zł (91 uczelni, z tego m.in. dla Uniwersytetu Jagiellońskiego – 2 468,6 tys. zł, dla Uniwersytetu Warszawskiego – 2 066,3 tys. zł);
- w ramach dotacji podmiotowej z budżetu dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych – 1 378,3 tys. zł (173 uczelnie, z tego m.in. dla Uniwersytetu SWPS – 1 120,5 tys. zł, dla Uniwersytetu WSB Merito w Poznaniu – 1 023,5 tys. zł).

Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023⁴² uczelniom publicznym lub uczelniom uprawnionym do finansowania na zasadach określonych dla uczelni publicznej na działania związane z utrzymaniem i rozwojem potencjału dydaktycznego lub badawczego lub Centrum Łukasiewicz działającemu na podstawie ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz⁴³ minister właściwy do spraw budżetu mógł przekazać – na wniosek Ministra EiN – skarbowe papiery wartościowe. Wartość nominalna zobowiązań z tytułu wyemitowanych papierów nie mogła przekroczyć kwoty 1 090 000 tys. zł.

We wniosku do Ministra Finansów z dnia 22 lutego 2023 r. Minister EiN zwrócił się o przekazanie 10 uczelniom publicznym, będącym laureatami konkursu w ramach programu *Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza*, skarbowych papierów wartościowych o możliwie najkrótszym akceptowalnym, z punktu widzenia zarządzania długiem Skarbu Państwa, terminie zapadalności o łącznej wartości nominalnej 496 733 tys. zł.

Wnioski o przekazanie środków w formie skarbowych papierów wartościowych złożyło 19 uczelni i Centrum Łukasiewicz.

W dniu 24 kwietnia 2023 r. Minister EiN zatwierdził zarekomendowany przez Departament Budżetu i Finansów MEiN wariant podziału skarbowych papierów wartościowych w kwocie 503 267 tys. zł, tj. podzielenie obligacji pomiędzy 98 uczelni⁴⁴ w oparciu o udział danej uczelni w łącznej kwocie subwencji wynikającej z algorytmicznego podziału w 2022 r. (ze zwiększeniem do 102% subwencji z 2021 r. w warunkach porównywalnych) dla tej grupy podmiotów; minimalna wartość obligacji przyznanych jednostce nie może być niższa niż 50 tys. zł; maksymalną granicę wartości obligacji wyznaczają uczelnie, dla których udział w łącznej kwocie subwencji

⁴⁰ Dofinansowano 96 projektów o łącznej wartości 8 559,7 tys. zł.

⁴¹ Dofinansowano 89 projektów o łącznej wartości 13 629,7 tys. zł.

⁴² Dz. U. 2666, ze zm.

⁴³ Dz. U. z 2020 r. poz. 2098, ze zm.

⁴⁴ 92 uczelnie publiczne nadzorowane przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki oraz sześć uczelni kościelnych uprawnionych do finansowania na zasadach określonych dla uczelni publicznych.

na 2022 r. (wraz z ww. zwiększeniem) jest większy lub równy 6% – wartość obligacji dla takiego podmiotu nie może przekraczać 5% łącznej kwoty obligacji.

Jednocześnie w dniu 24 kwietnia 2023 r. Minister EiN zatwierdził wysokość środków dla siedmiu uczelni, tj. dla: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II – 150 000 tys. zł i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie – 50 000 tys. zł⁴⁵ oraz Politechniki Bydgoskiej – 11 000 tys. zł; Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy – 6 000 tys. zł; Uniwersytetu w Białymstoku – 50 000 tys. zł; Politechniki Łódzkiej – 50 000 tys. zł; Uniwersytetu Łódzkiego – 25 000 tys. zł⁴⁶.

Minister EiN nie w każdym przypadku wnioskował do Ministra Finansów o przyznanie skarbowych papierów wartościowych. Głównymi przyczynami był przede wszystkim fakt przekazywania przez uczelnie wniosków również bezpośrednio do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, wnosząc o przyznanie skarbowych papierów wartościowych w oparciu o art. 8 ust.1 pkt 3 lit. a ustawy budżetowej na rok 2023 z dnia 15 grudnia 2022 r. W ocenie Departamentu Budżetu i Finansów przyznanie środków w ramach obu wniosków stanowiłoby podwójne finansowanie. Uczelnie występowały również do MEiN w trybie art. 368 ust. 8 ustawy Pwsn o przyznanie zwiększenia wysokości subwencji na wnioskowane cele, jak również występowało o środki w wysokości wyczerpującej pozostałą do dyspozycji Ministra pulę środków. Ponadto uczelnie nie wskazywały źródeł finansowania pozostałych kosztów przedsięwzięcia, w szczególności nie potwierdzały ich zabezpieczenia ze środków pozostających w ich dyspozycji. Pozyskanie przez uczelnie środków na rozpoczęcie kosztochłonnych przedsięwzięć inwestycyjnych, jakimi są budowy nowych obiektów, mogłoby w ocenie MEiN zrodzić roszczenia o dalsze finansowanie inwestycji ze środków budżetu państwa.

Łącznie na wniosek Ministra EiN przekazane zostały skarbowe papiery wartościowe o wartości nominalnej 1 090 000 tys. zł, z tego: 10 uczelniom publicznym będącym laureatami konkursu w ramach programu *Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza* – 496 733 tys. zł⁴⁷; 23 uczelniom publicznym nadzorowanym przez Ministra EiN – 381 000 tys. zł, dwóm uczelniom niepublicznym – 200 000 tys. zł, Centrum Łukasiewicz – 12 267 tys. zł.

(akta kontroli str. 45, 49-50, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

Na wydatki majątkowe w części 28 budżetu państwa wydatkowano 805 956,1 tys. zł (89% planu po zmianach), w tym 781 210,5 tys. zł w dziale 730 (91,4% planu po zmianach), w dziale 921 – 17 466,2 tys. zł (98,6% planu po zmianach po uwzględnieniu środków zablokowanych w § 606) oraz 7 279,4 tys. zł w dziale 750 (98,9% planu po zmianach po uwzględnieniu środków zablokowanych w § 6060 na kwotę 363,7 tys. zł).

W dziale 750 zrealizowano sześć zadań⁴⁸, zrezygnowano z realizacji jednego zadania na kwotę 100 tys. zł⁴⁹. Wydatki realizowane były zgodnie z rzeczowym planem zakupów majątkowych oraz wydatków inwestycyjnych w 2023 r.

(akta kontroli str. 365, 1411-1443)

Minister sporządził „Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych w MEiN na rok 2023” i zamieścił go na stronie internetowej Ministerstwa oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych w dniu 7 marca 2023 r. (pod nr 2023/BZP 00124787/01/P),

⁴⁵ KUL i UJP wnioskowały odpowiednio o: 500 000 tys. zł i 50 000 tys. zł.

⁴⁶ Ww. pięć uczelni nie składało pisemnych wniosków o przekazanie środków w formie obligacji.

⁴⁷ W tym dziewięć uczelni publicznych nadzorowanych przez Ministra EiN – 481 040 tys. zł i jedna uczelnia publiczna nadzorowana przez Ministra Zdrowia – 15 693 tys. zł.

⁴⁸ Modernizacja sali nr 117 (19,7 tys. zł); zakup sprzętu informatycznego (3 997,5 tys. zł); zakup oprogramowania informatycznego (417,4 tys. zł); zakup systemów multimedialnych sali nr 117 (1 000,4 tys. zł); zakup sprzętu wielofunkcyjnego (159,6 tys. zł); wymiana dźwigów osobowych (1 684,8 tys. zł).

⁴⁹ Kabina dla osób palących.

a następnie dokonywał jego aktualizacji i publikacji, co było zgodne z art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁵⁰. Stosownie do zawartego porozumienia z dnia 29 grudnia 2023 r. między Ministrem Edukacji a Ministrem Nauki w dniu 9 lutego 2024 r. w następstwie zawarto pomiędzy Dyrektorami Generalnymi Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego porozumienie określające szczegółowe zasady współpracy mające na celu zapewnienie ciągłości realizacji zadań Ministerstw oraz sprawnej obsługi Ministerstw w zakresie spraw wspólnych prowadzonych dotychczas w ramach Ministerstwa Edukacji i Nauki, niezakończonych do dnia 1 stycznia 2024 r. Strony porozumienia w zakresie zamówień publicznych postanowiły m.in., że Ministerstwo Edukacji Narodowej sporządzi i przekaże do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych roczne sprawozdanie o zamówieniach za 2023 r. udzielonych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

(akta kontroli str. 18-28, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

Ministerstwo w 2023 r. w ramach części 28 budżetu państwa przeprowadziło ogółem 17 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, w tym cztery sfinansowane z części 28 budżetu państwa i części 30 budżetu państwa. Unieważniono dwa postępowania. Łączna kwota udzielonych zamówień w ramach części 28 budżetu państwa wyniosła 20 679,0 tys. zł brutto, z czego wspólnie z częścią 30 budżetu państwa udzielono zamówień na 6 927,2 tys. zł brutto.

(akta kontroli str. 315-360, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

Badaniem szczegółowym objęto sześć postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na łączną kwotę 4 821,2 tys. zł⁵¹ brutto (z czego w 2023 r. wydatkowano 4 711,7 tys. zł brutto), w tym: trzy zamówienia, do których nie zastosowano przepisów Pzp (zwolnienie na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 Pzp – wartość poniżej 130 tys. zł), dwa zamówienia w trybie przetargu nieograniczonego (art. 132 Pzp) oraz jedno w trybie podstawowym bez możliwości negocjacji (art. 275 ust. 1 Pzp). W ramach powyższego badania w jednym przypadku Biuro Ministra nie dokonało weryfikacji wykonawcy pod kątem podstaw wykluczenia z postępowania, o czym szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pozostałym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania zasad i trybu udzielania zamówień publicznych.

(akta kontroli str. 1640-1642, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

W Ministerstwie w 2023 r. obowiązywały dwa⁵² zarządzenia Dyrektora Generalnego Ministerstwa w sprawie organizacji udzielania zamówień publicznych i dokonywania zakupów w Ministerstwie. Na podstawie powyższych zarządzeń Dyrektor Generalny w 2023 r. wyraził zgodę na dokonanie zakupów bez przeprowadzenia rozeznania rynku na łączną kwotę 6 128,2 tys. zł⁵³, co stanowiło 53,8 % ogółu dokonanych zakupów przez Ministerstwo.

(akta kontroli str. płyta DVD nr 1, 1493-1554)

⁵⁰ Dz. U. z 2023 r. poz. 1605, ze zm., dalej: Pzp.

⁵¹ Umowa nr MEiN/2023/BDG/2001 z dnia 28 kwietnia 2023 r. na kwotę: 2 113,5 tys. zł; umowa nr MEiN/2023/DIR/2363 z dnia 25 lipca 2023 r. na kwotę: 1 245,0 tys. zł; umowa nr MEiN/2023/DIR/2379 z dnia 24 lipca 2023 r. na kwotę: 898,0 tys. zł; umowa nr MEiN/2023/BM/2863 z dnia 10 października 2023 r. na kwotę: 237,2 tys. zł; umowa nr MEiN/2023/BM/35 z dnia 7 lutego 2023 r. na kwotę: 158,7 tys. zł; umowa nr MEiN/2023/BM/2525 z dnia 7 sierpnia 2023 r. na kwotę: 156,3 tys. zł oraz otwarty wniosek zakupowy nr 541/WZ/2023 na kwotę: 12,3 tys. zł.

⁵² Zarządzenie nr 6 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 5 lutego 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień i dokonywania zakupów w Ministerstwie Edukacji i Nauki oraz Zarządzenie nr 25 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 20 października 2023 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień publicznych i dokonywania zakupów w Ministerstwie Edukacji i Nauki.

⁵³ Dotyczy m.in. wniosków otwartych, zgód Dyrektora Generalnego na odstępianie od procedury rozeznania rynku.

W 2023 r. w Ministerstwie przeciętne zatrudnienie – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 405 osób i było o siedem osób niższe niż przeciętne zatrudnienie w 2022 r. Na koniec 2023 r. zatrudnionych było 431 osób, tj. o 21 osób więcej niż na koniec 2022 r. Na wynagrodzenia w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatkowano łącznie 53 049,3 tys. zł, tj. o 7 876,9 tys. zł więcej niż w 2022 r. Przeciętne wynagrodzenie w Ministerstwie w 2023 r. wyniosło 10,9 tys. zł i było o 1,8 tys. zł wyższe niż w 2022 r.

Sprawozdanie o zatrudnieniu i wynagrodzeniach w MEiN od początku roku do końca kwartału IV 2023 r. (Rb-70) sporządzono w dniu 29 stycznia 2024 r. W sprawozdaniu dla formy organizacyjno-prawnej 050 rodzaj zadania B wykazano wykonanie wyższe niż plan wynagrodzeń. Ww. sprawozdanie zostało skorygowane w zakresie planu po zmianach w dniu 29 lutego 2024 r.

W 2023 r. 28 osób wykonywało zadania na podstawie umów zlecenia, z tego 21 osób wykonywało zadania podstawowe, a siedem osób wykonywało zadania pomocnicze. Wydatki na ten cel wyniosły łącznie 1 101,9 tys. zł, z tego osobom wykonującym zadania podstawowe wypłacono łącznie 752 tys. zł, a osobom wykonującym zadania pomocnicze 349,9 tys. zł.

Badaniem objęto osiem umów zlecenia. MEiN wydatkowało na realizację zadań objętych tymi umowami 244,6 tys. zł. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 4-14, 38-44, 51-55, 366-372, 407)

Zgodnie z § 32 ust. 1 i 2 Regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Edukacji i Nauki za prowadzenie spraw z zakresu kształcenia polityki informacyjnej i promocyjnej, w tym medialnej Ministra i Ministerstwa, odpowiadało Biuro Ministra. Ww. jednostka organizacyjna w swoim zakresie działania ma m.in. sprawy z zakresu kształtowania polityki informacyjnej i promocyjnej Ministra i Ministerstwa, w tym medialnej.

Łączne wydatki na działania promocyjne i reklamowe w części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w 2023 r. wyniosły 5 812,6 tys. zł, co było wyższe o 28,5% w stosunku do roku poprzedniego. MEiN w 2023 r. realizowało głównie kampanie informacyjno-promocyjne dotyczące organizacji i obsługi stoisk z udziałem Ministra i Ministerstwa oraz działań promocyjnych w prasie i Internecie. Część środków wydatkowano na organizację stoisk ministra różnego rodzaju wydarzeń (np. Lato z radiem, EuroSkills 2023) i organizację wydarzeń skierowanych do środowiska naukowego takich jak np. Gala Nauki Polskiej. Ministerstwo 25,8% środków przeznaczonych na kampanie reklamowo-promocyjne wydatkowało w stacjach telewizyjnych (spośród tego 96% w Telewizji Polskiej S.A.). Szczegółowym badaniem objęto wydatki promocyjne w łącznej wysokości 3 531,9 tys. zł. Nie stwierdzono nieprawidłowości w badanej próbie.

(akta kontroli str. 1341-1352, płyta DVD nr 1, 1493-1554, 1652-1727)

W obszarze wydatków przeprowadzano okresowe analizy, o których mowa w art. 175 ust. 2 pkt 2-5 ufp w cyklu miesięcznym w układzie tradycyjnym i zadaniowym.

W 2023 r. Departament Kontroli i Audytu MEiN realizował 13 kontroli, z tego sześć kontroli zostało wszczętych przed 2023 r. (pięć zakończono), osiem kontroli było

w toku. W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne cztery jednostki poinformowały o wykonaniu zaleceń pokontrolnych lub podjęciu działań w celu realizacji zaleceń⁵⁴.

(akta kontroli str. 166-169, płyta DVD nr 1, 1493-1554)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Biuro Ministra nie dokonało weryfikacji wykonawcy w zakresie podstaw wykluczenia, co było niezgodne z art. 7 ust. 1 ustawy w zakresie przeciwdziałania wsparciu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego.

Art. 7 ust. 1 ww. ustawy stanowi, że z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu prowadzonego na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych wyklucza się wykonawców wymienionych w pkt od 1 do 3⁵⁵. Przepisy ust. 1-8 stosuje się do postępowania zmierzającego do udzielenia zamówienia publicznego oraz konkursów o wartości mniejszej niż kwoty określone w art. 2 ust. 1 ustawy Pzp lub z wyłączeniem stosowania tej ustawy.

Biuro Ministra w dniu 8 listopada 2023 r. złożyło wniosek zakupowy otwarty na zakup i dostarczenie do miejsca wskazanego przez Zamawiającego książek pt. „State Liability and the Law: A Historical and Comparative Analysis” autorstwa Bartłomieja Wróblewskiego.

Jak wskazał pan Rafał Tomasiak – Dyrektor Biura Ministra – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie posiada żadnych informacji, czy wyłoniony wykonawca został zweryfikowany pod kątem podstaw wykluczenia.

Jednocześnie pani Michalina Majewska – Naczelnik Wydziału Zamówień Publicznych MNiSW – wskazała, że przedmiotowy wniosek (tj. 541/WZ/2023) stanowił wniosek otwarty, co oznacza że na etapie wniosku Wydział Zamówień Publicznych nie zna potencjalnych wykonawców, zaś weryfikacja w zakresie podstaw wykluczenia z postępowania na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy w zakresie przeciwdziałania wsparciu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego powinna następować każdorazowo przed wyborem wykonawcy i dokonaniem zakupu przez BM i nie stanowi kompetencji WZP BDG.

Zdaniem NIK Biuro Ministra nie dołożyło należytych starań w celu dokonania weryfikacji wykonawcy pod kątem podstaw wykluczenia.

(akta kontroli str. 361-362, 1728-1735)

2. Minister Edukacji i Nauki w maju 2023 r., w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego pn. Organizowanie i animowanie działań na rzecz

⁵⁴ W jednym przypadku nie sformułowano zaleceń (ocena kontroli – pozytywna).

⁵⁵ I tak:

- 1) wykonawcę oraz uczestnika konkursu wymienionego w wykazach określonych w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014 albo wpisanego na listę na podstawie decyzji w sprawie wpisu na listę rozstrzygającej o zastosowaniu środka, o którym mowa w art. 1 pkt 3;
- 2) wykonawcę oraz uczestnika konkursu, którego beneficjentem rzeczywistym w rozumieniu ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2022 r. poz. 593, z późn. zm.7) jest osoba wymieniona w wykazach określonych w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014 albo wpisana na listę lub będąca takim beneficjentem rzeczywistym od dnia 24 lutego 2022 r., o ile została wpisana na listę na podstawie decyzji w sprawie wpisu na listę rozstrzygającej o zastosowaniu środka, o którym mowa w art. 1 pkt 3;
- 3) wykonawcę oraz uczestnika konkursu, którego jednostką dominującą w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 37 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120 i 295) jest podmiot wymieniony w wykazach określonych w rozporządzeniu 765/2006 i rozporządzeniu 269/2014 albo wpisany na listę lub będący taką jednostką dominującą od dnia 24 lutego 2022 r., o ile został wpisany na listę na podstawie decyzji w sprawie wpisu na listę rozstrzygającej o zastosowaniu środka, o którym mowa w art. 1 pkt 3.

środowiska akademickiego, przyznał dotacje celowe 20 podmiotom w łącznej wysokości 1 781,4 tys. zł, pomimo że złożone przez nie oferty nie spełniały kryterium określonego przez Ministra w części VI pkt 3 ogłoszenia z dnia 17 lutego 2023 r. w zakresie spełnienia wymogów formalnych.

W ogłoszeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 17 lutego 2023 r. o otwartym konkursie ofert na realizację w 2023 r. zadania publicznego pn. Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego w cz.VI pkt 3 wskazano, że oferty, które nie spełniały wymagań formalnych, nie mogły być kierowane do oceny merytorycznej.

W dniu 23 maja 2023 r. Komisja konkursowa – powołana na podstawie zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie powołania komisji konkursowej do spraw opiniowania złożonych ofert na realizację zadania publicznego pod nazwą „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego” – sporządziła dla Ministra rekomendację zawierającą 69 ofert na łączną kwotę 5 999,3 tys. zł, z czego 20 ofert zawierało błędy rachunkowe w *Kalkulacji przewidzianych kosztów*. Minister w dniu 31 maja 2023 r. podjął decyzję o zatwierdzeniu zarekomendowanych przez komisję konkursową ofert.

Pan Grzegorz Kusy – Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Naukowych i Inwestycji – wskazał, że ówczesny Dyrektor Departamentu zdecydował o skierowaniu do oceny merytorycznej również tych ofert, w przypadku których stwierdzono błędy rachunkowe w *Kalkulacji przewidzianych kosztów*. Dodał również, że ustalenia te zostały poczynione z Ministrem ustnie.

W ocenie NIK wszyscy wnioskodawcy powinni być oceniani według tych samych kryteriów. NIK nie kwestionuje faktu, że ostateczną decyzję o przyznaniu dotacji podejmuje Minister. Tym niemniej należy jednak podkreślić, że przy przyznawaniu dotacji powinny być uwzględniane kryteria określone przez Ministra w ogłoszeniu z dnia 17 lutego 2023 r., w tym kryterium wskazane w części VI pkt 7 ww. ogłoszeniu, tj. brak w ofercie błędów rachunkowych w kalkulacji przewidzianych kosztów realizacji zadania.

(akta kontroli str. 408-726, 1737-1739)

3. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki nie prowadził ksiąg rejestrowych dla nadzorowanych przez siebie instytucji kultury, co było niezgodne z rozporządzeniem w sprawie rejestru instytucji kultury.

Minister Edukacji i Nauki w 2023 r. utworzył dwie instytucje kultury, które zostały wpisane do Rejestru Instytucji Kultury (dalej: RIK) odpowiednio: 13 czerwca 2023 r. – Centrum GovTech z siedzibą w Warszawie oraz 7 listopada 2023 r. – Instytut Badań nad Renesansem i Barokiem im. Jana i Piotra Kochanowskiego z siedzibą w Zamościu.

Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie rejestru instytucji kultury niezależnie od prowadzonego przez organizatora rejestru, dla każdej instytucji kultury zakłada się i prowadzi oddzielnie elektroniczną księgę rejestrową, której wzór, zgodnie z ust. 2, określa załącznik do rozporządzenia. Ponadto zgodnie z § 10 ust. 4 każdy ma prawo przeglądać w godzinach urzędowych akta rejestrowe oraz księgi rejestrowe instytucji kultury.

Jak wskazał pan Rafał Tomasiak – Dyrektor Biura Ministra – Biuro Ministra nie posiada dokumentacji dotyczącej utworzenia nadzorowanych przez Ministra instytucji kultury. Ponadto wskazał również, że nie posiada informacji o przyczynach braku księgi rejestrowej nadzorowanych przez Ministra instytucji. Wskazał, że zarówno Centrum GovTech, jak i Instytut Badań na Renesansem i Barokiem im. Jana i Piotra Kochanowskich zostały utworzone przez Ministra Edukacji i Nauki, a zgodnie z ówczesnym Regulaminem organizacyjnym Ministerstwa Edukacji i Nauki za prowadzenie i udostępnianie rejestru instytucji kultury było odpowiedzialne Centrum

Transformacji Cyfrowej. Dodatkowo pan Tomasz Kulasa⁵⁶ – Zastępca Dyrektora Departamentu Kształcenia Ogólnego i Transformacji Cyfrowej – poinformował, że w ówczesnym Centrum Transformacji Cyfrowej nie prowadzono ksiąg rejestrowych dla nadzorowanych przez Ministra Edukacji i Nauki instytucji kultury.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że obowiązek założenia księgi rejestrowej wynika wprost z przepisów rozporządzenia w sprawie rejestru instytucji kultury z chwilą wpisania instytucji do rejestru. NIK zauważa również, że Minister Nauki do dnia zakończenia czynności kontrolnych nie podjął skutecznych działań w celu realizacji obowiązku wynikającego z rozporządzenia w sprawie rejestru instytucji kultury.

(akta kontroli str. 929-1051)

4. Departament Nauki obsługujący umowę nr 1/WBN/2023 nie naliczył należnych odsetek bankowych, co było niezgodne z § 3 ust. 9 zawartej z Uniwersytetem Warszawskim umowy nr 1/WBN/2023 z dnia 15 lutego 2023 r.

W dniu 15 lutego 2023 r. Minister zawarł umowę nr 1/WBN/2023 na realizację zadania polegającego na zapewnieniu podmiotom, tworzącym system szkolnictwa wyższego i nauki oraz działającym na jego rzecz zgodnie z art. 7 ustawy Pswn dostępu do zagranicznych baz czasopism naukowych i baz bibliometrycznych o największym zasięgu międzynarodowym w 2023 r. Łącznie Minister na realizację ww. zadania przeznaczył 232 391,5 tys. zł. Ministerstwo zrealizowało płatność w dwóch transzach tj. odpowiednio 20 lutego 2023 r. przekazując kwotę 220 921,4 tys. zł oraz 23 marca 2023 r. przekazując Uczelni kwotę w wysokości: 11 470,1 tys. zł.

W dniu 24 stycznia 2024 r. Uczelnia złożyła do Ministerstwa raport z realizacji umowy nr 1/WBN/2023 za okres od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. wskazując w nim m.in., że w 2023 r. zostały zakupione i udostępnione wszystkie licencje krajowe objęte zadaniami 1 i 2 ww. umowy, a w załączniku do ww. raportu (str. 4 załącznika) wykazała łącznie kwotę: 22 826,4 tys. zł do zwrotu tytułem niewykorzystanych środków finansowych.

Uczelnia dokonała w dniu 9 stycznia 2024 r. zwrotu odsetek bankowych zgromadzonych na rachunku na dzień 31 grudnia 2023 r. w kwocie 1 014 tys. zł. Kolejny zwrot odsetek nastąpił dopiero w dniu 1 marca 2023 r.

Jak wyjaśniła p. Izabela Stępień – Dyrektor Departamentu Nauki – Uniwersytet Warszawski zwrócił odsetki za okres od 1 stycznia 2024 r. do 9 stycznia 2024 r. w kwocie 461,13 zł w dniu 1 marca 2024 r.

W ocenie NIK Departament nie prowadził należytego nadzoru nad realizacją warunków wynikających z umowy w zakresie ustalenia należnych odsetek bankowych podlegających zwrotowi. Działania w tym zakresie zostały podjęte dopiero w wyniku kontroli NIK w dniu 30 marca 2024 r.

(akta kontroli str. 727-880)

2.2 Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

W 2023 r. budżet środków europejskich w części 28 obejmował środki na finansowanie projektów w ramach: Programu Operacyjnego „Inteligentny Rozwój 2014-2020” (POIR), Programu Operacyjnego „Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020” (POWER), Programu Operacyjnego „Polska Cyfrowa na lata 2014-2020” (POPC) oraz Perspektywy Finansowej UE 2021-2027.

W ustawie budżetowej zaplanowano wydatki budżetu środków europejskich w części 28 w wysokości 67 267 tys. zł. Kwota ta została zwiększona środkami z rezerwy celowej budżetu środków europejskich (poz. 99) z przeznaczeniem na sfinansowanie

⁵⁶ Ówczesny Dyrektor Centrum Transformacji Cyfrowej Ministerstwa Edukacji i Nauki.

specjalnego dodatku motywacyjnego w wysokości 40,2 tys. zł do kwoty 67 307,2 tys. zł.

W 2023 r. Minister Edukacji i Nauki zwrócił się z dwoma wnioskami o wyrażenie zgody na dokonanie przeniesienia środków między dwoma częściami budżetu państwa⁵⁷ oraz dwoma działami budżetu państwa⁵⁸ w łącznej wysokości 20 079,9 tys. zł. Minister Finansów decyzjami w sprawie zmian w budżecie środków europejskich na 2023 r. odpowiednio z dnia 6 października 2023 r. oraz 28 listopada 2023 r. dokonał przesunięcia wydatków pomiędzy dwoma częściami budżetu państwa oraz dwoma działami budżetu państwa na łączną kwotę 18 439,8 tys. zł.

Plan po zmianach wyniósł 79 349,3 tys. zł. Zrealizowane wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 67 182,5 tys. zł, tj. 84,7% planu po zmianach, z czego 63 652,4 tys. zł, tj. 37,9% łącznych wydatków, dotyczyło realizacji projektów w ramach POIR. Na realizację pozostałych projektów wydatkowano łącznie 41 681,5 tys. zł, z tego w ramach: POWER – 41 443,1 tys. zł, POPC – 238,4 tys. zł.

Największe wydatki w ramach budżetu środków europejskich poniesiono w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka – 63 652,4 tys. zł. zaś w dziale 750 – Administracja publiczna – 3 530,1 tys. zł.

W Urzędzie obsługującym Ministra zrealizowano wydatki z budżetu środków europejskich na kwotę 3 530,1 tys. zł (65,4% z zaplanowanych po zmianach – 5 400,2 tys. zł), w tym w ramach: POIR – 1 564,0 tys. zł, POWER – 1 728,0 tys. zł, POPC – 238 tys. zł (dział 750).

(akta kontroli str. 881-903)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa i budżetu środków europejskich w 2023 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

3.1 Sprawozdania

Opis stanu
faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania łącznych sprawozdań za 2023 r. przez dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka i sprawozdań jednostkowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

⁵⁷ Tj. 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka i 30 – Oświata i wychowanie.

⁵⁸ Tj. 730 – Nauka i 801 – Oświata i wychowanie.

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdanie za IV kwartał 2023 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z) i sprawozdania za III i IV kwartał 2023 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N).

Sprawozdania łączne roczne zostały sporządzone przez dysponenta części 28 na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponent III stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli str. 159-162, 166-192, płyta DVD nr 2, 1555-1607)

Zgodnie z załącznikiem 39 do rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej termin składania sprawozdań łącznych dysponenta części za grudzień 2023 r. mijał 28 stycznia 2024 r., tymczasem ww. sprawozdania zostały złożone w dniu 30 stycznia 2024 r. Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Sprawozdanie Rb-N zostało sporządzone na podstawie danych znajdujących się w księgach rachunkowych. Jednak na podstawie badania dobranych celowo czterech rozrachunków konta 221 służących do sporządzenia sprawozdania Rb-N za III i IV kwartał 2023 r. stwierdzono, że w dwóch przypadkach na koncie zaksięgowane były należności nieściągalne, wobec których istniały podstawy do umorzenia.

(akta kontroli str. 1266-1267, 1325-1335, płyta DVD nr 2, 1555-1607)

W pierwszym przypadku Departament Nauki miał podstawy do umorzenia łącznie 1 606 126 zł od 21 grudnia 2022 r. Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W drugim przypadku uwzględniono w sprawozdaniu Rb-N nieściągalne w wyniku prawomocnego wyroku sądu należności Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w łącznej wysokości 1 389 509,33 zł. Był to wynik braku działania Departamentu Nauki (DN), który – stosownie do zapisów rozdziału VI.D. Windykacja należności, pkt 1 Zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych w zakresie dysponenta środków budżetu państwa pierwszego stopnia – odpowiadał za windykację należności i współpracę w tym zakresie z Departamentem Budżetu i Finansów (DBF). Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 60-152, płyta DVD nr 2, 1555-1607)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Sprawozdania łączne Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy i Rb-28UE za grudzień 2023 r. zostały przekazane dzień po terminie przewidzianym w załączniku nr 39 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

W 2024 r. termin złożenia sprawozdań łącznych Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-28 Programy i Rb-28UE za grudzień 2023 r. przypadał na 28 stycznia 2024 r. Ww. sprawozdania zostały złożone w dniu 30 stycznia 2024 r. Jak wyjaśniła pani Agnieszka Dalba, Główny Księgowy Resortu, sprawozdania zostały przekazane w dniu 30 stycznia 2024 r. (tj. jeden dzień po terminie) z powodu spiętrzenia się prac w wydziałach księgowości.

Zdaniem NIK na podstawie dostarczonych dokumentów należy uznać, iż możliwe było wcześniejsze sporządzenie sprawozdań łącznych, gdyż np. sprawozdania budżetowe

dysponenta głównego za grudzień 2023 r. sporządzone zostały w dniu 18 stycznia 2024 r. Nie istniały zatem przesłanki do przedłużania momentu sporządzenia sprawozdań łącznych do ostatniego dnia wynikającego z przepisów rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

(akta kontroli str. 156-157)

2. Departament Nauki przez 14 miesięcy nie prowadził działań na rzecz umorzenia nieściągalnej należności spółki Rodan Systems S.A. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w Warszawie, co było działaniem nierzetelnym.

W dniu 21 grudnia 2022 r. Departament Prawny MEiN (DP) poinformował DN, że istnieją podstawy do podjęcia działań na rzecz umorzenia należności spółki Rodan Systems SA w likwidacji w wysokości 1 606 126 zł.

O przekazanie informacji w sprawie czynności podjętych przez DN w 2023 r. w stosunku do spółki zwrócił się także w dniu 30 listopada 2023 r. DBF. Departament Nauki potwierdził otrzymanie ww. pism, ale nie prowadził dalszej korespondencji w tej sprawie.

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DN złożony charakter sprawy oraz problemy kadrowe znacząco wydłużyły czas potrzebny do kompleksowego przeanalizowania danego przypadku. W rezultacie pierwsze działania w celu umorzenia należności zostały podjęte w połowie lutego 2024 r., po stwierdzeniu braku wpisu spółki do rejestru podatników VAT.

Zdaniem NIK DN przez ponad rok pozostawał bezczynny w tej sprawie, pomimo posiadania informacji ze strony Departamentu Prawnego oraz nie podjął działań po monicie ze strony DBF i podtrzymaniu stanowiska przez DP. Nie można również zgodzić się z argumentacją o złożoności sprawy. Jak wynika z rejestru podatników VAT wykreślenie rejestracji spółki nastąpiło w dniu 6 kwietnia 2017 r., a informacje te były dostępne w dokumentacji zgromadzonej w DP.

Konsekwencją braku działań ze strony DN było wykazanie w sprawozdaniu Rb-N za IV kwartał 2023 r. należności ww. spółki, które powinny zostać umorzone w 2023 r.

(akta kontroli str. 1255-1280, 1286-1295, 1301-1324)

3. Departament Nauki nie podejmował działań na rzecz umorzenia należności Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w łącznej kwocie 1 389 509,33 zł, co było działaniem nierzetelnym.

W latach 2018-2021 Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej prowadziła sprawę o zasądzenie od Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie kwoty 1 255 218,17 zł (oraz 134 291,16 zł odsetek) na rzecz Skarbu Państwa (ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki). Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 21 stycznia 2021 r., oddalił powództwo Skarbu Państwa w całości. Informacja w tym zakresie wpłynęła do Ministerstwa 29 marca 2021 r. Następnie, 20 kwietnia 2021 r., Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej wydała opinię o niezasadności wnoszenia skargi kasacyjnej.

Jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DN wraz z uprawomocnieniem się wyroku w tej sprawie brak było podstaw prawnych do podjęcia dalszych działań względem podmiotu, w tym do przygotowania do Ministra wniosku o umorzenie należności.

Jak wyjaśnił Dyrektor DBF, Jarosław Oliwa, zgodnie z obowiązującymi zasadami obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych działania dotyczące windykacji należności są prowadzone przez departament merytoryczny we współpracy z DBF, a w razie potrzeby również z DP. W dniu 15 listopada 2023 r. DP poinformował, że należność kwalifikuje się do umorzenia. Tego samego dnia DBF skierował pismo do DN z prośbą o przedstawienie jakie czynności zostały podjęte

w ww. sprawie. Do dnia zakończenia kontroli DN nie przedstawił projektu dokumentu w sprawie umorzenia należności.

Zdaniem NIK DN w 2023 r. pozostawał beczynny w sprawie należności Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, pomimo posiadania informacji ze strony Departamentu Prawnego od czerwca 2021 r. oraz nie podjął działań również po monicie ze strony DBF i podtrzymaniu stanowiska przez DP.

Konsekwencją braku działań ze strony DN było wykazanie w sprawozdaniu Rb-N za IV kwartał 2023 r. należności Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

(akta kontroli str. 1218-1254, 1259-1261, 1265-1271, 1277-1284, 1296-1300)

3.2 Księgi rachunkowe

Opis stanu faktycznego

Minister Edukacji i Nauki, zarządzeniem z dnia 4 grudnia 2023 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki, wprowadził korektę do obowiązujących w MEiN Zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie. Wg wyjaśnień głównego księgowego resortu, pani Agnieszki Dalby, nowelizacja dokumentu była wynikiem zmian wewnętrznych związanych z uruchomieniem od dnia 1 stycznia 2023 r. w zakresie księgowości części 30 Oświata i wychowanie programu księgowego QUORUM w miejsce systemu Enova. Zmiana systemu pozwoliła na dostosowanie prezentacji danych w sposób ciągły w kolejnych latach obrotowych, jednakowe grupowanie operacji gospodarczych, wyceny aktywów i pasywów, w tym także dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub umorzeniowych, ustalanie wyniku finansowego i sporządzanie sprawozdań finansowych tak, aby za kolejne lata informacje z nich wynikające były porównywalne.

Zgodnie z działem 4. System informatyczny, ust. 1 Zasad (polityki) rachunkowości w MEiN księgi rachunkowe zarówno dla dysponenta 28 części budżetu państwa, jak i dla dysponenta trzeciego stopnia w Ministerstwie, prowadzone były elektronicznie przy użyciu programu komputerowego System Quorum – Zintegrowany System Informatyczny – wersja Quorum 2023/3, opracowanego przez QNT Systemy Informatyczne Sp. z o.o. w Zabrze. Program ten używany jest od 2005 r. Zgodnie z przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości (dział 4, ust. 3) księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald i prowadzone są odrębnie dla dysponenta części budżetu państwa i dysponenta trzeciego stopnia.

W dziale 2 „Księgi rachunkowe” zasad (polityki) rachunkowości wskazano, że księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald, które tworzą m.in.: dziennik, składający się z dzienników częściowych, a także zestawienia: obrotów i sald księgi głównej oraz obrotów i sald ksiąg pomocniczych. System umożliwia definiowanie schematów automatycznych księgowania, a opis ich tworzenia znajduje się w dokumentacji eksploatacyjnej.

Zgodnie z działem 4, ust. 6 zasad (polityki) rachunkowości, szczegółowy opis systemu informatycznego wraz z wykazem funkcji dla poszczególnych modułów, opisem algorytmów i parametrów, systemu ich przetwarzania oraz systemu służącego ochronie danych i ich zbiorów stanowi, opracowany przez firmę QNT Systemy Informatyczne sp. z o.o., odrębny dokument „Wkład do polityki rachunkowości opis systemu informatycznego QNT.pdf”, dostępny w budynku Ministerstwa przy ul. Wspólnej 1/3.

W 2023 r. w Ministerstwie Edukacji i Nauki zasady obiegu i kontroli dokumentów w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych dla części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, na mocy zarządzenia nr 5 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 27 stycznia 2023 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie wyjątków od podstawowego sposobu dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygnięcia spraw w Ministerstwie Edukacji i Nauki, były wyłączone z EZD.

W Ministerstwie w 2023 r. nadal obowiązywało zarządzenie nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie instrukcji kasowej, zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych. Szerzej na ten temat w sekcji – *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ponadto, w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych funkcjonował też wewnętrzny dokument dotyczący obiegu i kontroli dokumentów pochodzący z 2019 r.

Salda kont księgi głównej na dzień 31 grudnia 2022 r. (bilans zamknięcia) i salda na dzień 1 stycznia 2023 r. (bilans otwarcia) wykazywały różnice na koncie 800. W bilansie zamknięcia po stronie Wn konta 800 figurowała kwota 9 481,06 zł, która zwiększała saldo jednostki po stronie Ma do kwoty 1 095 449 836,24 zł. W bilansie otwarcia saldo jednostki po stronie Ma konta 800 wynosiło 1 095 440 355,18 zł, a strona Wn konta nie wykazywała salda. Według wyjaśnień pani Agnieszki Dalby Głównej Księgowej Resortu likwidacja salda po stronie Wn konta 800 wynikała z wyodrębnienia z początkiem 2023 r. części 30 budżetu do odrębnej bazy księgowej, w wyniku czego saldo konta 800 stało się jednostronne.

Badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych dysponenta części 28 przeprowadzono na próbie 94 zapisów księgowych o łącznej wartości 3 173 237,1 tys. zł, wylosowanych metodą monetarną, która została uzupełniona o 41 zapisów o łącznej wartości 7 021,1 tys. zł, wyselekcjonowanych na podstawie przeprowadzonego przeglądu analitycznego obejmującego 83 291 zapisów księgowych oraz pochodzących z rejestrów należności i zobowiązań). Stwierdzono, że dowody księgowe sporządzono prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym, a operacje gospodarcze udokumentowane tymi dowodami właściwie ujęto w księgach rachunkowych.

W trakcie kontroli nie zidentyfikowano nieprawidłowości, które wskazywałyby, że w zakresie zapisów dotyczących dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań, księgi rachunkowe stanowiące podstawę sporządzenia sprawozdań dysponenta części 28 prowadzone były nieprawidłowo.

(akta kontroli str. 163-165, 193-223, 1052-1217, płyta DVD nr 2, 1555-1607)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W 2023 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 posługiwano się nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r. dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co było nierzetelne.

Instrukcja pn. Zasady obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych w zakresie dysponenta środków budżetu państwa pierwszego stopnia była zawarta w załączniku nr 2 do zarządzenia nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie instrukcji kasowej, zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych. W okresie objętym kontrolą instrukcja była nieaktualna od trzech lat. Dotyczyło to w szczególności zapisów odnoszących się do obsługi dokumentacji dla nieistniejącej już części 38 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe oraz nieaktualnych systemów informatycznych i struktury wewnętrznej Departamentu Budżetu i Finansów.

NIK po raz pierwszy uznała wskazany wyżej stan za nieprawidłowy podczas kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. Utrzymywanie się tej nieprawidłowości w 2023 r. wskazuje na niezrealizowanie wniosku pokontrolnego sformułowanego w wystąpieniach pokontrolnych NIK z dnia 12 kwietnia 2022 r. i z dnia 24 kwietnia 2023 r. dotyczącego opracowania nowych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej.

Pani Agnieszka Dalba, Główny Księgowy Resortu wyjaśniła, że w związku z ponownym podziałem resortu na dwa oddzielne podmioty przedłożenie projektu dokumentu w przygotowanym kształcie budziło szereg wątpliwości.

Zdaniem NIK powyższe wskazuje na nie w pełni skuteczne funkcjonowanie kontroli zarządczej w Ministerstwie.

(akta kontroli str. 1336-1340)

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

4. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Porozumienie o realizacji reform/inwestycji w ramach planu rozwojowego pomiędzy Ministrem Funduszy i Polityki Regionalnej (instytucja koordynująca) a Ministrem Edukacji i Nauki (instytucja odpowiedzialna za realizację reformy/instytucja odpowiedzialna za realizację inwestycji) podpisane zostało przez Ministra EiN w dniu 10 sierpnia 2022 r.

Zgodnie z § 1 ust. 2 Porozumienia, Minister EiN odpowiadał za prawidłową realizację reformy A2.4. Wzmocnienie mechanizmów współpracy pomiędzy sektorem nauki oraz przemysłem.

Kamieniem milowym reformy A2.4. było wejście w życie nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce w odniesieniu do katalogu podmiotów, które mogą tworzyć spółki celowe wraz z uczelniami (A38G). Oświadczenie o osiągnięciu kamienia milowego złożone zostało w dniu 6 grudnia 2022 r., a sprawozdanie z utrzymania kamienia milowego sporządzono 21 lipca 2023 r.

Zgodnie z § 1 ust. 3 Porozumienia, Minister EiN było odpowiedzialne realizację inwestycji A2.4.1. Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego.

Maksymalna wysokość środków przeznaczonych na realizację inwestycji wynosiła łącznie 3 546 088 226 PLN (w przeliczeniu: 791 201 996 EUR, wg kursu 4,4819), w tym wysokość środków przeznaczonych na wydatki ponoszone na realizację działań wykonywanych bezpośrednio przez instytucję odpowiedzialną za realizację inwestycji wynosiła łącznie 73 390 014 PLN (§ 2 ust. 1 Porozumienia).

W dniu 21 grudnia 2022 r. pomiędzy Ministrem EiN a Ośrodkiem Przetwarzania Informacji – Państwowym Instytutem Badawczym zawarta została umowa w sprawie powierzenia części zadań związanych z realizacją inwestycji w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Maksymalna wysokość środków na finansowanie inwestycji wynosiła 1 680 337 845 zł, w tym na przedsięwzięcia z Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej w kwocie – 784 157 661 zł oraz na przedsięwzięcia przez podmioty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicza oraz inne podmioty współrealizujące z nimi w kwocie – 896 180 184 zł. W umowie wskazano, że realizację inwestycji, w tym osiągnięcie wskaźników, należy zakończyć nie później niż do dnia 31 grudnia 2025 r.

W Konkursie na realizację przedsięwzięć w ramach Inwestycji A2.4.1 złożono:

w naborze I – łącznie 18 wniosków,

w naborze II – łącznie 9 wniosków.

Zakończono ocenę kryteriów formalnych w zakresie dwóch naborów. Po zakończeniu oceny kryteriów horyzontalnych i szczegółowych I naboru (marzec 2024 r.) dokonana zostanie ocena wniosków złożonych w naborze zakończonym w dniu 31 stycznia 2024 r. Wnioski zostaną także przekazane do oceny ekspertom po powołaniu Panelu Ekspertów.

(akta kontroli str. 1643-1651, płyta DVD nr 1, 1494-1554)

OBSZAR **V. Wnioski**

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące wnioski:

- Wnioski
1. Zapewnienie rzetelnego weryfikowania wykonawców przy dokonywaniu zakupów w ramach wniosków otwartych.
 2. Rzetelne ocenianie wniosków złożonych w ramach realizacji cyklicznego zadania publicznego pn. *Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego* tj. w odniesieniu do wszystkich kryteriów wskazanych przez Ministra w ogłoszeniu konkursu zadania publicznego.
 3. Założenie ksiąg rejestrowych dla nadzorowanych przez Ministra Nauki instytucji kultury.
 4. Wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej w celu dochodzenia należnych odsetek bankowych od udzielnych dotacji celowych zgodnie z warunkami zawartych umów.
 5. Niezwłocznie zrealizować wniosek pokontrolny NIK sformułowany po kontroli wykonania budżetu państwa za 2022 r. dotyczący opracowania aktualnych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej dysponenta.
 6. Zwiększenie nadzoru nad właściwymi komórkami organizacyjnymi Ministerstwa w zakresie przygotowywania projektów decyzji umarzających nieściągalne należności.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 3 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie⁵⁹ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

⁵⁹ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 17 kwietnia 2024 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Michał Jędrzejczyk
/podpisano elektronicznie/